

RÁCZ MÁTÉ, VÁRADI-TORNYOS BÁLINT

A SZÍNÉSZ-SZTÁROK VÁLÓPERE, VÁLÁS TÖBB FELVONÁSBAN A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS MAGYARORSZÁGON

A SZILASSY LÁSZLÓ HÁZASSÁGI PEREI

Rövid értekezésünk célja, hogy az érdeklődő betekintést, útbaigazítást és némi magyarázatot kapjon a jogtortenet.sze.hu oldalon közzétett, Szilassy Szabó László színész válóperes és egyéb irataival, valamint az ügy hátterével kapcsolatban.

Mindenekelőtt ezúton is szeretnénk köszönetet mondani Dr. Kállay István professzornak, hogy rendelkezésünkre bocsájtotta a csatolt forrásokat, bizalmas személyes iratokat, leveleket, cikkeket. Tanár úr édesapja Dr. Kállay László, Szilassy László ügyvédje volt, így maradhattak fenn az eredeti dokumentumok.

Milyen iratokkal találjuk magunkat szemben? A megsárgult papírok legnagyobb része Szilassy László és Dominica Margit bontóperét tartalmazza, mely áll magából a bontóügyből, egy nőtartási díjról szóló vitából és a végrehajtási eljárásból.

Az iratanyag feldolgozásához és megértéshez elengedhetetlen, hogy bemutassuk a per szereplőit, továbbá hogy az eseményeket időben is elhelyezzük.

ÉLETRAJZI ADATOK

Szilassy Szabó László és Dominicza Margit

Lásd a vonatkozó iratokat „*Szilassy – Dominicza*”, „*Szilassy – Dominicza (ellenkérelem)*”, „*Szilassy – Dominicza (házassági kivonat, bántalmazás)*”, „*Szilassy – Dominicza (előzmények, életrajzi adatok)*”

1903-ban „Tizenharmadikán pénteken születtem”, kezdi Laci című életrajzi könyvét az ügy főszereplője Szabó László, aki csak később nevét Szilassyra változtatja. Gyerekkorát szülőfalujában, Nyírcsászáriban töltötte, édesapja a falu tanítójaként dolgozott. Szilassy saját elmondása szerint igencsak rossz gyerek volt.

Hogyan lett színész? Pesten hallgatott jogot több szemeszteren keresztül, erre a pályára is készült. Vizsgázni indult távoli szülőhelyéről, de a fővárosba érve szembesült a megdöbbentő ténnyel, hogy esélye sincs kollokválni. Szaktársa, kinek elküldte a vizsga díját

---

¹ Forrás: Szilassy László : Laci (1941), szilassylaszlo.com

azzal a kéréssel, hogy fizesse be, azt elköltötte. „Laci” Budapest utcáin kétségbeesett bóklászásba kezdett, mígnem akár a mesékben találkozott egy férfival, aki fenekestől felforgatta az életét. A probléma hirtelen megoldódott, adminisztrátori állást kapott egy vándorszínházban, hiszen e társulat vezetőjével találkozott. A munkát elvállalva, a szerencse itt is mellé szegődött. Egy alkalommal ő volt kénytelen helyettesíteni egy színészt, senki sem gondolta volna, hogy a szerepet ilyen jól el tudja majd játszani. Karrierje szárnyra kapott, a 30-as 40-es évek egyik legkeresettebb művészevé vált. Önéletrajzi művéből kiderül, hogy itt találkozott feleségével is Dominicza Margittal, akit mindvégig Dénes Mancinak nevez és szintén színész volt ebben a kis társulatban.

Szilassy Szabó László közben híres ember lett. A világot jelentő deszkákon találkozott Szelezky Zitával, aki hasonló népszerűségnek örvendett. A művész nő állt a válóper hátterében, a két színészt „álompárnak” kiállították ki.

Szelezky Zita

Szelezky² Zita életútja, művésze válása merőben más, mint Szilassyé. Színművészeti akadémiát végzett, tudatosan választotta ezt a mesterséget. Farkas-Ratkó díjas, színházban lépett fel, filmszerepeket játszott, hanglemezeket készített – többek között Szilassyval együtt, - továbbá szavalt is.

Szilassy László

Szelezky Zita

---

² Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Szelezky_Zita
<http://www.szineszkonyvtar.hu/contents/p-z/szelezkyelet.htm>

A PEREK REKONSTRUKCIÓJA AZ IRATANYAG ALAPJÁN

Szilassy László meglehetősen kedvelte a hölgyek társaságát, ez vezetett többek között ahhoz, hogy megindult a válóper Dominica Margittal. A válóper 1933-ban kezdődött majd 1944-ben ért véget, ekkor Szilassy emigrált.

Ha a válóperes iratok keltezését megnézzük, azt láthatjuk, hogy annak ellenére, hogy az 1944 szeptemberében Debrecennél már szovjet tankok robognak, a bíróság igyekszik működőképességét megőrizni. Leveleket küld, idéz, végzéseket állít ki. A világegés közepette is folyik az ügy, igaz kisebb fennakadásokkal.

A három pert, habár az ügyek összefüggésben állnak, mégis külön kezeli a bíróság. A házasság felbontását Szilassy László kezdeményezte, ő nyújtott be keresetet, ő a felperes. Dominicza Margit a bontóper alperese. A nőtartási, valamint a végrehajtási perben a felperes és alperes személye felcserélődik.

A bontóper

A felek állításai mindkét teljes összeütközésben vannak, ezekre bizonyítékul tanúvallomások szolgálnak.

Dominicza a periratok tanúsága szerint, a következőket adta elő: kijelenti, nem akar Szilassytól elválni. Véleménye szerint férje nem tesz eleget házastársi kötelezettségeinek³. Kifogásolja, hogy ő végzi teljes egészében a házimunkát, de ezért nem kap tiszteletet. Egyik levelében leírja, hogy férje neki köszönheti azt, amit elért, hiszen ő volt az, aki tanítgatta, sokáig eltartotta. Egy fagyos téli éjszakán, egész reggelig állt Dominicza Margit Szelezky Zita lakása előtt. Reménykedve várva férjét, aki nemcsak az említett kisasszonnyal, hanem más hölgyekkel is rendszeresen viszonyt folytat. Sőt, Szilassy őt gyakran bántalmazta is, súlyos sérüléseket okozva, ezt orvosi papírokkal kívánta bizonyítani az alperes.

Szilassy természetesen mindent tagad, és szinte pontosan az ellenkező képet festi a házasságról. Úgy látja, hogy éppen felesége az, aki őt nem szereti, aki őt egy újságíróval és egy tábornokkal is megcsalta. Ő is állítja, felesége nem tesz eleget házastársi kötelezettségeinek.

Jogilag releváns, és semmiképpen sem elhanyagolható körülmény, vagyis jobban mondva személy, Bracsók Ilona a házaspár cselédje. Ellene a bontóper alatt büntetőeljárás folyik. Dominicza Margit ugyanis meg van győződve arról, hogy a cseléd összejátszik a felperessel, és hamisan tanúzva kíván férje pernyertességéhez hozzájárulni. Bracsók Ilona - mivel gyakorlatilag együtt élt a peres felekkel -, töltötte be a koronatanú⁴ szerepét. Az alperes

---

³ Ez önmagában is bontóok.

⁴ Bírósági perben döntő tényről szemtanúként lényeges vallomást tevő személy.

elmondása szerint ő szándékosan nem tartózkodott otthon egyedül, biztosítva ezzel azt, hogy senki se gondolhassa azt, hogy ő esetleg szeretőket tarthat. Bracsók Ilona megcáfolja őt, miszerint éjjel, amikor ő már aludni tér, férfigangokat hall a lakásban, sőt a szomszédok is láttak valakit.

A házassági bontóper végítélete 1944-ben születik, a többi pert már nem tudják lezárni. Ennek értelmében Dominicza Margit a vétkes. Ebben az ügyben további pereskedésre nincs lehetőség⁵. Fontos kiemelnünk, hogy a perköltséget, mint azt jól tudjuk, rendszerint a vesztesnek kell viselnie, itt azonban mindenki a saját perköltségét köteles volt megtéríteni.

A végrehajtási ügy

Bracsók Ilona neve a végrehajtási, azaz a vagyonmegosztási eljárásban is felbukkan. Ezidőtájt Dominicza Margit a Kékesre kényszerült ideggyógykezelésre. Kórházi tartózkodása alatt a cselédjével folytatott levelezést, aki megnyugtatta arról, hogy férje minden este korán lefekszik, és szinte ki sem mozdul otthonról. A nőt hazaérvén egy félig kipakolt lakás fogadja, Szilassy bejelenti, hogy végleg elköltözik. A férj Dominicza Margit szavait figyelembe véve túl sok bútort vitt el a Ráskay Lea utcában található közös lakásukból, amiből Bracsók Ilonának rendez be egy lakást (valószínűleg „jó szolgálataiért”).

A végrehajtási eljárás tárgya ez az ingatlan és ingóságai, valamint egy ócsai szőlőbirtok. Ezt Szilassy vásárolta, azt ígérve, hogy felesége és ő nevére kerül, ehelyett azonban ő és ügyvédjelölt öccse, Szabó András lett a két tulajdonos. Szabó András - Margit vallomása szerint - aljas módon segített Szilassynak abban, hogy elérje a házasság felbontását.

Az ügy „végének” tekinthető végzés⁶ azt mondja ki, hogy a lakás tulajdonosa Szilassy marad, de annak haszonélvezője Dominicza Margit. Szilassynak kell viselnie az adó- és ingatlanterheket a bombakárok viselése mellett. (Ekkor már a szovjet csapatok közeledtek a magyar határhoz.) Az ingóságokat egyenlő arányban kell elosztaniuk. Az ócsai birtokkal kapcsolatos követeléseit Dominicza Margit nem tudta érvényesíteni.

A nőtartási per

---

⁵ Res iudicata.

⁶ A bíróság az ügy érdemében ítélettel, a többi kérdésben végzéssel határoz. A végzés rendelkezést tartalmazhat az eljárásra (például az eljárás felfüggesztése), a felekre (például idézés), a pervezetésre (például tárgyalás elnapolása), a felek magatartásának befolyásolására (bírságolás), az eljárás rendjének biztosítására (elővezetés), a bizonyítási eljárásra (szakértő kirendelése).

A nőtartási perben is Dominicza Margit a pernyertes fél. A hölgy ugyanis nem képes eltartani magát, szegényjogon illetékmentességet is kap, továbbá férje kiugróan magas keresete miatt havi 1000 pengőt ítéltek meg neki (ami akkoriban nagyon magas összeg volt), megjegyezzük, ő még ennél is többet követelt. Ezt az összeget havonta, és előre kellett volna fizetni.

Szilassy hiába tiltakozik. Jogszabály-, perrend- és iratellenesnek tartja az eljárást. Hiányolja a bizonyítás alaposágát, kijelenti, hogy a felperesnek nincsen szüksége ekkora összegre havonta a megéléshez. A háború az eljárás végrehajtási szakaszát félbeszakította.

A PERES SZEREPLŐK TOVÁBBI SORSÁRÓL

Szilassy Szabó László elhagyja az országot, számára valóban ez volt az egyetlen megoldás, hiszen a kommunista diktatúra áldozatává válhatott volna. Szilassyt megvádolták azzal, hogy nyilas. Az eset szerencsétlenségét mutatja, hogy Szilassy nem volt nyilas csupán a felvett művészneve egyezett meg egy számára teljesen ismeretlen nyilas tiszttel⁷. A mítoszhoz több tény is hozzátartozik. Szilassy László színész eredeti „Szabó László” nevével szerepel a katonák névsorában. Ennek ellenére mégis összekuszálódott a neve, egy valóban Szilassy László névre hallgató nyilas tartalékos főhadnagyéval. A probléma talán elkerülhető lett volna, ha ez a katonai vezető nem kulcsfigurája Budapest ostrománál a német kitörésnek. Filmjeit betiltották, sőt később összefüggésbe hozták kábítószer fogyasztással is, még eljárás is indult ez ügyben ellene.

Ő maga Brazíliába ment, újraházasodott (de nem Szelezky Zitát vette el), két gyermeke született, 1972-ben hunyt el Sao Paulóban.

Szelezky Zitának is emigrálnia kellett, őt is nyilas szimpátiával és tevékenységgel vádolták meg. Többször szavalt verseket nyilas összejöveteleken, az ezekről készült felvételek pedig egyértelmű bizonyítékként szolgáltak az ellene felhozott vádakhoz. Bejárta az egész világot, még az Egyesült Államokban is élt, mindenhol a helyi magyar közösségeknek tartott előadásokat, zenés esteket, hagyományörző rendezvényeken vett részt. A rendszerváltás után hazatér, és itthon is temetik el 1999-ben.

---

⁷ Forrás: ifj. Szilassy László: Apámról, Szilassy Lászlóról és Ungváry Krisztián: Budapest ostroma

Szelezky Zita és Szilassy László a filmvásznon.